

Friare dataflöden kan skapa 500 000 nya jobb i Europa

*Almegas förslag på hur Europa blir
en världsledande digital ekonomi*

maj
2019

almeGa

Innehållsförteckning

Fria dataflöden.....	2
Framväxten av ny teknik.....	3
Värdet av fria dataflöden.....	4
Företag beroende av dataflöden	6
CGI – Conseillers en Gestion et Informatique.....	6
MasterCard	6
Hermes Medical Solutions	7
General Electric.....	7
Unilever	7
Den digitala inre marknaden	8
Förordning om fria dataflöden	9
Hur många jobb skapas med fria dataflöden?.....	9
Potentialen för tillväxt, företagande och sysselsättning 2015–2020.....	11
Potentialen för tillväxt och jobb inom EU 2019–2024.....	12
Så blir EU en digital spjutspets.....	14
För att Europa ska bli en världsledande digital ekonomi bör fokus vara på:.....	15

Fria dataflöden

Sverige är mitt uppe i transformering till ett digitaliserat samhälle, och detta sker parallellt med att den globala ekonomin blir allt mer digital. Utbytet av information i digitala system är närmast exponentiell och kommer den närmaste femårsperioden att få stora konsekvenser för regioner och länder när det gäller tillväxt, produktivitet, effektivitet och sysselsättning.

Digitalisering kommer i framtiden att påverka företags affärsmodeller och värdekedjor, den kommer att förändra arbetsmarknaden och skapa nya produktionsmönster. Konkurrenskraft i den nya nätverksekonomin kommer i än högre utsträckning att handla om att skapa de mest innovativa samarbetena. Då är det en förutsättning att strukturerna tillåter och underlättar samarbete.

Här finns anledning att rikta blickarna mot EU. I slutet av maj är det val till Europaparlamentet och kort därefter utses ny kommission för EU. Det blir de nyvalda och nyutnämnda beslutsfattarna som kommer att implementera morgondagens digitala ramverk i EU-området.

EU har hitintills präglats av en digital strategi med påtagligt reglerande inslag. På senare år har emellertid ett arbete påbörjats för att skapa en fri inre digital marknad. De beslutsfattare som tillträder i år kommer att behöva använda den kommande mandatperioden för att säkerställa regelverk som främjar fria dataflöden och därmed skapar möjligheter för EU att bli en spjutspets i framtidens digitala globalisering.

Denna rapport handlar om den utvecklingskraft som EU skulle kunna tillgodogöra sig om Europa fick enhetliga regelverk grundade på fria gränsöverskridande dataflöden.

Rapporten analyserar övergripande nuläget och avslutar med kvantitativa beräkningar av möjliga sysselsättningseffekter. För åren 2019–2024 uppskattas de årliga dynamiska effekterna om data kan lagras och begagnas fritt, dvs använda molntjänster inom EU till 0,4 procent av EU:s BNP. Det skulle sammantaget motsvara ca 590 000 jobb i EU under samma period.

Rapporten har tagits fram av Steinbrothers AB och bearbetats av Almega.

Andreas Åström, chef Påverkan och Kommunikation – Almega

Anne-Marie Fransson, tf. Förbundsdirektör It & Telekomföretagen

Framväxten av ny teknik

Sverige och övriga världen har genomgått stora förändringar inte minst vad gäller teknik, globalisering och digitalisering. Teknikutvecklingen från 1970-talet och framåt har givit helt nya möjligheter för internationell handel och internationellt företagande.

På 1990-talet tog övergången till ett globalt integrerat informations- och kunskapssamhälle fart. Globalisering kan definieras som ett tätare utbyte av varor, tjänster, arbetskraft och kapital över nationsgränser.

Globaliseringen och världsekonomin tillväxt har varit intimt förbundet med framväxten av IT och modern kommunikationsteknologi. Utvecklingen av informations- och kommunikationsteknologin har gjort det allt billigare och enklare att kommunicera över landsgränser. För de produkter som kunde omvandlas till elektroniska signaler, skapades möjligheter för global handel till låga kostnader. På samma sätt öppnades möjligheter att organisera globala produktionssystem, där många olika företag runt om i världen bidrog med sin specialkompetens. Det gjorde att specialisering och arbetsdelning ökade starkt. Städer, regioner och länder agerar i en alltmer internationaliserad värld där nya handelsmönster och samverkansmodeller utvecklas i samspel.

För varje år som går erhåller fler och fler människor tillgång till internet, och för varje år blir det enklare och billigare att kommunicera över gränserna. I framtiden kan det antas att i princip alla kommer att ha tillgång till internet, exempelvis genom allt smartare mobiltelefoner som är kopplade till internet. I utvecklade länder har nästan alla en mobiltelefon.

Sverige är mitt uppe i övergången till ett digitaliserat samhälle och det sker parallellt med att den globala ekonomin blir allt mer digital. Informations- och kommunikationstekniken genomsyrar idag de allra flesta sektorer och är grunden för moderna innovativa ekonomiska system. Digitaliseringen har ändrat konsumtionsmönster och konsumentdrivna innovationer ökar i det utbud som förmedlas via internet. Digitalisering är en allt större del av ekonomin och samhället i stort och bidrar till nya och större möjligheter till innovation, tillväxt och jobb. Låga fasta kostnader, låga transaktionskostnader, öppna källor och en väldigt låg kostnad för spridning är några av anledningarna till den snabba utvecklingen.

Digitaliseringen har brutit ner avstånd och förändrat hur varor och tjänster produceras och distribueras. Den har förnyat insamling, konsumtion och spridning av alla typer av information. Digitaliseringen har också förändrat hur organisationer är uppbyggda och har möjliggjort framväxten av nya nätverksbaserade organisationer och alltmer decentraliserade organisationsformer. Digitala tjänster upptar redan nu en större andel av ekonomin. Digitala plattformar, marknadsplatser och användargenererade data effektiviserar handel liksom distribution av varor och tjänster.

Före millennieskiftet bestod digitaliseringen av stora förbättringar av hårdvara. Snabbare datorer och mobila telefoner fick stor spridning. Fiberkablar drogs och kapaciteten i dem ökade. Digitaliseringen innebär numera att de saker som vi redan gör kan göras på helt nya sätt och framförallt att helt nya saker är möjliga att göra.

Automatisering och digitalisering kommer att fortsätta och leda till nya möjligheter och utmaningar för individer, företag, regioner och nationer. Utbytet av information i digitala system är närmast exponentiell och kommer den närmaste femårsperioden att få stora konsekvenser för regioner och länder.

Digitalisering kommer i framtiden att påverka företags prismodeller och värdekedjor, den kommer att förändra arbetsmarknaden och skapa nya produktionsmönster. Konkurrenskraft i den nya nätverks ekonomin kommer bl.a. att handla om att skapa de mest innovativa samarbetena. Då är ett nödvändigt villkor att IT-strukturerna tillåter och underlättar samarbete.

i

EU:s inre marknad ska fungera som en gemensam marknad utan gränser mellan medlemsländerna. Här ska varor, tjänster, personer och kapital kunna röra sig fritt. Den inre marknaden har till syfte att stimulera produktionen, öka konkurrenskraften, sänka priserna och därigenom öka efterfrågan.

Inom EU har man tagit bort tullar och gränshinder vilket stimulerar handel och tillväxt men många besvärande handelshinder finns kvar i ländernas nationella regelverk. EU arbetar för att minska sådana handelshindrande nationella regelverk med målet att såväl varor som tjänster ska kunna handlas fritt och inte diskrimineras för sitt nationella ursprung inom unionen. Alla nya regelverk till trots är den inre marknaden långtifrån komplett. Framför allt omgärdas gränsöverskridande tjänstehandel inom EU fortfarande av en rad handelshinder.

Den inre marknaden skapar också möjligheter för ett fritt flöde av idéer och kunskap, bland annat via utbytesprogram. Det driver fram innovation, något som är nyckeln till tillväxt för kunskapsintensiva ekonomier såsom de flesta EU-länderna.

Den inre marknaden har gjort Europa till en av världens mest attraktiva platser för att bo och bedriva affärsverksamhet och har under de senaste 25 åren varit av avgörande betydelse för att öka EU-medborgares välfärd och välbefinnande.

Den inre marknaden utgörs av EU-länderna och EES länderna: Norge, Island och Liechtenstein.

Värdet av fria dataflöden

En självklar förutsättning för att nyttja de möjligheter som digitaliseringen erbjuder är att det finns tillgång till dataflöden. De flesta av oss, vare sig vi agerar som privatpersoner eller yrkesutövare, konsumenter eller producenter är stundligen beroende av gränsöverskridande dataflöden. Nästan alla transaktioner inbegriper överföring av data vid något tillfälle och ekonomin är därmed beroende av ett väl fungerande flöde av data. I dagens digitala värld är det ytterst få transaktioner som är möjliga att genomföra om man saknar möjlighet att skicka data.

Vi använder dataflöden för att kommunicera, surfa, lyssna på musik, titta på film, läsa tidningen, betala räkningar, kolla vädret, boka resor, jämföra priser och handla på nätet. Privatpersoner utnyttjar i allt större utsträckning molntjänster för att lagra data.

De flesta företag, oavsett sektor, är idag beroende av dataflöden i sin verksamhet. Företag använder dataflöden för logistik, analyser av marknader, reklam, tillhandahållandet av betalningsmedel och leveranser, sökande efter kunder och leverantörer, kundtjänst och service, försändelser av färdigvaror eller inköp av insatsvaror. Med hjälp av digitaliserade dataflöden styr företagen sina produktionsprocesser världen över. Flera företag begagnar sig av digitala tredjepartstjänster, som molntjänster, som en del av de tjänster de själva i sin tur levererar till kunder. Här krävs att data sänds till och från molnleverantören. Andra företag är själva leverantörer av digitala tredjepartstjänster och använder då dataöverföringar för att leverera sina egna tjänster. Dataflöden utgör också en källa för innovation och tillskapande av helt nya tjänster.

I en värld där allt fler företag arbetar på flera nationella marknader är det dessutom av avgörande vikt att de dataflöden man behöver tillåts vara gränsöverskridande. Globala digitala nätverk och plattformar, servrar i andra länder som lagrar våra data, molntjänster som möjliggör att vi kan ha tillgång till innehållet i våra datorer oavsett var vi befinner oss blir alltmer en omistlig del av vardagen.

På ett område råder stor enighet bland ekonomer: fri företagsamhet, konkurrens och frihandel är bättre än protektionism. Fri företagsamhet gynnar entreprenörer som bäst förmår tillgodose marknadens behov av bättre och billigare produkter. Öppna gränser ökar konsumenters möjligheter att köpa varor och tjänster till bästa pris och kvalitet. I en värld baserad på handel tillåts varje region inrikta sin produktion på verksamheter där området har komparativa fördelar, dvs exportera sådan produktion och använda exportinkomster till att importera sådant som andra har bättre förutsättningar att utföra.

Öppna gränser bildar större marknader för företag som därmed har möjlighet att ta tillvara stordriftsfördelar. Samtidigt som inre och yttre konkurrens stimulerar dynamik och stärker utvecklingskraften.

Sverige har alltid bejakat öppna gränser och frihandel. Vi har en exportberoende ekonomi där utrikeshandeln står för cirka hälften av BNP. Genom att specialisera sig på utbud Sverige varit bäst på har det varit möjligt att säkra högre reallöner, öka levnadsstandarden och resurser för hållbar välfärd. Genom att öppna gränser och avskaffa handelshinder har beslutsfattare frånhänt sig möjligheter att styra, i förhoppning om att fördelarna av friare handel och öppna gränser överväger nackdelarna.

Det gäller för dataflöden som för andra insatsvaror att ett nödvändigt villkor för effektivitet i produktionen är att företag och konsumenter ges frihet att välja den som kan leverera bästa kombination av pris och kvalitet. Ett transnationellt verksamt företag som inte ges tillgång till gränsöverskridande dataflöden konfronteras med hinder som kan äventyra konkurrenskraftig lönsamhet.

Ett nödvändigt villkor för att skapa en dynamisk digitalt baserad ekonomi är därmed att säkerställa legala ramverk som ger utrymme för fri företagsamhet när det gäller att skapa, överföra, förädla och lagra data. I en digitaliserad värld utgör fria dataflöden en avgörande katalysator för tillväxt, överföring av kunskap och teknik, innovationskraft, produktivitet, hållbar utveckling och skapandet av ny sysselsättning.

Olika sektorer absorberar och drar nytta av digitalisering i varierande utsträckning. Många associerar digitalisering till IT och telekom, samtidigt som dithörande företag är viktiga leverantörer av dataflöden. Utöver IT och telekom utgör bank- och finansvärld, utbildning, hälso- och sjukvård, handel, hotell och restaurang exempel på privata och offentliga verksamheter med påtagliga inslag av digitalisering.

Det leder tanken fel att tro att digitaliseringens betydelse för samhällsutvecklingen enbart är en funktion av vilket genomslag den har i ett avgränsat antal sektorer. Dataöverföringar är lika väsentliga för små och stora företag oavsett branschtillhörighet. Digitaliseringens dynamik kommer sig av att detta är en teknologi med stora spridningseffekter. Det är via dessa spridningseffekter som digitaliseringen återverkar på samhällsutvecklingen i stort.

Företag beroende av dataflöden

I detta kapitel tittar vi närmare på betydelsen av fria dataflöden för verksamheten i ett urval välkända företag från olika branscher.¹

CGI – Conseillers en Gestion et Informatique

Den världomspännande kanadensiska koncernen CGI grundades 1976 av Serge Godin och André Imbeau. Företaget är global leverantör av tjänster inom IT och affärsprocesser. I begynnelsen var grundarna renodlade IT-konsulter men företaget expanderade snabbt via uppköp och organisk tillväxt för att börsnoteras i Toronto 1986. Idag har CGI kunder inom ett brett spektrum verksamheter såsom telekom, sjukvård, transporter och detaljhandel. I Sverige har företaget närmare 4000 anställda konsulter.

År 2003 meddelade LKAB till Kiruna kommun att markdeformationer, som med tiden utvecklats till sprickor spridit sig snabbare än vad bolaget tidigare trott. Året därpå skickade Kiruna kommun ut ett pressmeddelande att staden ska flyttas. Några år senare beslutade LKAB att anlägga en ny nivå i gruvan, drygt en kilometer under staden, vilket gjorde att flytten blev än mer nödvändig.

Planen är att Kiruna centrum ska flyttas 2022, och en ny stadskärna ska skapas cirka tre kilometer öster om den nuvarande stadskärnan. Handel och annan service ska då vara flyttad.

När Kiruna skulle flytta sin stad var en utmaning att man hade vaga begrepp om hur marken var beskaffad under jord. Här anlitas CGI:s digitala teknologi.

CGI:s satsning "Hidden City" kan med hjälp av Microsofts HoloLens tillsammans med kartor och geografiska informationssystem visa en exakt underjordisk bild av var rör och ledningar ligger i marken. Det har använts i Kiruna i samband med flyttningen av hela staden när LKAB:s gruva växer. Tekniken att addera bilder till verkligheten genom Microsoft HoloLens gör det möjligt att visualisera till exempel vatten- eller fjärrvärmeledningar som ligger under marken. Hologramtekniken lägger till realistiska visualiseringar på den "verkliga" bild som ögat ser, och i kombination med noggrann positionering kan det utvecklas till ett bra hjälpmedel. Läckor i ledningar blir lättare att lokalisera och det går att gräva med större precision än tidigare.

Projektet är ett samarbete mellan CGI Hidden City, Kiruna Sustainability Center och Vinnova. Det vidare projektet Hidden City har hyllats internationellt som en av finalisterna vid 2018 World Smart City Award Winners i Barcelona, Spanien.

MasterCard

MasterCard är ett av världens ledande företag för betalkort. Företaget hanterar betalningar åt 40 miljoner lokaliteter spridda i 201 länder.

En betalning med ett kort utfärdat av MasterCard inbegriper flera led och åtminstone fyra inblandade parter: MasterCard självt; betalarens bank, säljaren - som kan vara en restaurang, ett varuhus, en bensinstation, en resebyrå - samt säljarens bank. Var och en av dessa kan befinna sig i olika delar av världen.

¹ Några finns omnämnda i rapporten The Global Information Technology Report, World Economic Forum, 2016. (Se kapitel 1.2; Cross-Border Data Flows, Digital Innovation and Economic Growth av Robert Pepper, John Garrity och Connie Lasalle)

Tack vare MasterCard kan producenter och konsumenter mötas världen över och hantera mellanhanden. För att detta ska fungera behöver MasterCard ha möjlighet att hantera stora mängder gränsoverskridande dataflöden.

Även om samtliga inblandade skulle vara baserade i samma land kan MasterCard skapa värden tack vare att företaget har upparbetat specialistkompetens på att ta tillvara de möjligheter till kostnadsbesparande skalfördelar som internationellt fria dataflöden erbjuder. Därmed bidrar MasterCard till lägre transaktionskostnader.

Hermes Medical Solutions

Hermes Medical Solutions grundades i Stockholm 1976. Företaget var pionjärer med att ta fram bild-diagnostik som fokuserar på radiologisk och molekylär bildbehandlingsteknik. Företaget lösningar används i över 40 länder för att diagnostisera hjärt-, njur- och leverfunktioner. Företaget har i Stockholm byggt upp en central databank vars innehåll läkare över hela världen har möjlighet att ta del av, på samma gång om så behövs.

General Electric

General Electric är ett amerikanskt globalt verksamt konglomerat inom bland annat transporter, sjukvård, energiförsörjning och finansiering. I de produkter som företaget tillhandahåller finns en mängd avancerade sensorer inbyggda. Med hjälp av dessa kan företaget bearbeta stora mängder dataflöden världen över. Till exempel är det möjligt att ta fram information om tillståndet i flygplansmotorer spridda över världen och härigenom snabbt få kunskap ifall något plan behöver tas ur drift för översyn. På detta sätt kan alla inblandade spara tid, pengar och stärka flygsäkerheten.

Unilever

Unilever är världens näst största tillverkare av konsumentvaruprodukter. Företaget har över 170 000 anställda och började 2011 bygga upp en bank av dataflöden som ska betjäna hela koncernen. Ett syfte med databanken var att med hjälp av globala dataflöden kunna analysera konsumenters preferenser världen över. Ett annat var att utarbeta ett system för standardiserad koncernrapportering. Tack vare detta har företaget förbättrat sina möjligheter till att kontinuerligt uppdatera sig om kunders önskemål världen över. De har också förbättrat förutsättningarna för koncernens dotterbolag att snabbt anpassa sig till nya marknadsförutsättningar.

Livsmedelsprodukterna Knorr är en del av Unilevers utbud. Produkterna säljs i många utvecklingsländer där konsumenter ofta har begränsad köpkraft och sällan råd att hålla sig med senaste modellen smartphone. Tack vare tillgång till globala dataflöden kan kunder i sådana länder skicka SMS till företaget och därigenom få all möjlig återkoppling med produktinformation, rådgivning, förslag på närringsrika recept med mera.

Den digitala inre marknaden

För att EU ska kunna bli en ledande global aktör inom den digitala ekonomin behövs bland annat satsningar på infrastruktur, utbildning och kompetensutveckling. Eftersom de flesta företagen idag är beroende av fria, gränsöverskridande dataflöden i sin verksamhet måste utvecklingen av nya regelverk stödja fri rörlighet för data över nationsgränser både inom EU och gentemot omvärlden.

För att ta tillvara på den outnyttjade potential som finns i den digitala ekonomin utformade Kommissionen 2010 "den digitala agendan", som ett av sju flaggskeppsinitiativ i Kommissionens Europa 2020-strategi.

Den digitala agendan låg till grund för den strategi om en *digital inre marknad* som Kommissionen antog i maj 2015. I kommissionens strategi utpekas digitalisering (och särskilt data-driven utveckling) som den framtida tillväxtmotorn för Europa. Syftet var att ta sig an den fragmentering och hinder som finns för att skapa en digital inre marknad. Man understryker särskilt vikten av att ta bort hinder för den europeiska dataekonomin för att innovation och investeringar ska kunna frodas på den inre marknaden och skapa affärsmöjligheter för europeiska företag. Kommissionen listar ett stort antal åtgärder för att realisera strategin. Sedan den digitala inre marknaden lanserades har 35 olika lagförslag och andra initiativ presenterats.

Dataskyddsregler för personuppgifter

I maj 2018 trädde EU:s nya dataskyddsregler för personuppgifter, GDPR (General Data Protection Regulation) i kraft. Det uttalade syftet med denna europeiska förordning var att stärka och harmonisera skyddet för fysiska personer inom Europeiska unionen vid hanterandet av personuppgifter.

Ett mål med GDPR är att skapa ett enhetligt regelverk när det gäller transparens och säkerhet avseende personuppgifter. Varje individ erkänns den yttersta kontrollen av sina personuppgifter. Lagen avser att tillämpas på alla företag som processar data inom EU, oaktat var de lagrar och processar sina dataflöden.

Ett harmoniserat regelverk erbjuder fördelar framför en situation med många olikartade regelverk bland EU:s medlemsländer. En kritik mot GDPR har varit att reglerna är otydligt utformade vilket ger nationella instanser utrymme till olika tolkningar.

Anpassningen till GDPR har varit långtifrån smidig och smärtfri. En kritik är att regelverket må vara enhetligt men samtidigt krångligt och inte alltid lätt att tillgodogöra sig. Att anpassa sig till GDPR:s regelverk har tvingat många företag till tids- och kostnadskrävande omställningar när det gäller att samla in, bearbeta och sprida dataflöden. Det har också lett till att flera små och medelstora företag inom EU dragit sig ur digital verksamhet.² Sprids sådana effekter och blir större riskerar GDPR att motverka digital europeisk dynamik och ge utomeuropeiska företag betydande konkurrensfördelar. GDPR kan också gynna etablerade företag på bekostnad av nyföretagande om nya mindre kända företag inte uppfattas ha lika god förmåga att hantera personuppgifter som väletablerade varumärken.

² Koerner, Kevin (2018) GDPR – boosting or choking Europe's data economy? Deutsche Bank *Talking point*. 13 June 2018, www.dbresearch.com

En risk för globalt konkurrensutsatta europeiska företag kan bli att om de strikt följer GDPR så kan detta hämma deras konkurrenskraft på marknader utanför Europa, där amerikanska och andra uto-meuropeiska konkurrenter inte åläggs samma restriktioner.

Förordning om fria dataflöden

I november 2018 antog EU:s handelsministrar en lag för att ta bort hinder för fria dataflöden i EU, däribland krav på lokal lagring av data inom ett EU-land. Enligt den nya lagen får EU-länder dock ställa krav på lokal lagring om det motiveras av nationella säkerhetsskäl. Den nya förordningen träder i kraft i maj i år.

Målet med en digital inre marknad är att ta bort gränsöverskridande hinder för transaktioner i digital form. En digital inre marknad bygger vidare på den ursprungliga idén om den gemensamma marknaden. Den långsiktiga visionen är att en digital inre marknad har potential att förbättra tillgången till information, ge effektivitetsvinster i form av minskade transaktionskostnader, immateriell konsumtion och minskad miljöpåverkan samt tillhandahålla bättre affärsmodeller och administrativa modeller. Ökad e-handel innebär påtagliga fördelar för konsumenterna, såsom en snabb utveckling av nya produkter, lägre priser, större urval och bättre kvalitet på varor och tjänster, tack vare att den gränsöverskridande handeln utvecklas och det blir lättare att jämföra erbjudanden. Större inslag av e-förvaltning kan underlätta efterlevnad på nätet samt genererar arbetstillfällen och affärsmöjligheter för såväl allmänhet som företag.

Flera av initiativen har i grunden varit alltför defensiva och främst handlat om att skydda konsumenter och integritet. Potentialen för nya affärsmodeller, tillväxt och konkurrenskraft har försumrats. Vägen till en verklig digital inre marknad är fortfarande lång.

Hur många jobb skapas med fria dataflöden?

Den ansedda amerikanska tankesmedjan Center for Strategic & International Studies (CSIS), med säte i Washington, D.C., publicerade förra året en jämförande analys av digitala strategier i USA, EU och Kina.³ Rapportens författare menar att Kina företräder en merkantilistisk strategi medan USA står för en liberal strategi grundad på avreglering. EU:s strategi förefaller, enligt författaren, alltför präglad av regleringsiver. Samtidigt betonas att inom EU finns skilda strukturer. Danmark och Finland lyfts fram som länder med liberal attityd medan Frankrike och Tyskland ses som exempel med ett mer regulatoriskt förhållningssätt.

I hithörande diskussioner lyfts ofta fram skillnader i dynamik mellan EU och USA. Amerikanska entreprenörer har uppfunnit den ena molntjänsten efter den andra samt skapat globala världsledare som Google, Apple, Amazon och Netflix. Europa saknar digitala industribas och med undantag för Spotify har inga européer skapat några större plattformsföretag.

Invändningar mot EU:s regleringar handlar dels om frånvärde av frihet på nätet, dels om oro för att gällande och framtida regelverk hindrar framväxten av en dynamisk europeisk digital industri. EU måste skapa regelverk som ligger i framkanten, är framtidssäkra och innovationsfrämjande.

³ Hillman, Jonathan E. The Global Battle for Digital Trade – The United States, European Union, and China Back Competing Rules. *The Future of Digital Trade Policy and the Role of the U.S. and UK*. 2018-04-13.

<https://www.csis.org/blogs/future-digital-trade-policy-and-role-us-and-uk/global-battle-digital-trade>

Förmåga att tillgodogöra sig digital dynamik handlar inte enbart om optimala regelverk. Här ställs också krav på utbildningsystem som skapar IT-kompetens, utbyggnad av infrastruktur grundad på spetsteknologi, tillgång till bredband i alla delar av EU etc.

Tidskriften *The Economist* hade för en tid sedan ett temanummer om EU:s framtida digitala strategi.⁴ Tidskriften instämmer i de slutsatser som återgavs från ovan nämnda analys av CSIS, nämligen att EU präglats av större regleringsiver än USA. *The Economist* drar emellertid slutsatsen att detta paradoxalt nog kan vara till regionens fördel genom att det därmed finns en kompetens att utarbeta regelverk. Genom att GDPR-lagstiftningen gått igenom har, enligt *the Economist*, vederbörliga hänsyn tagits till privatpersoners behov av integritet. Förhoppningsvis kommer EU:s beslutsfattare de kommande fem åren att använda sådan kompetens till att skapa regelverk som i sin tur genererar betydligt större dynamiska effekter än de som hittills av olika aktörer räknats fram.

Nedan återger vi några kvalitativa och kvantitativa analyser som tagit sig an frågan vilka dynamiska effekter som EU går miste om på grund av frånvaron av fria dataflöden. Därefter söker vi beräkna vilka dynamiska effekter som fria dataflöden skulle kunna generera. Tidshorisonten då är den kommande femårsperioden, 2019–2024.

Möjliga BNP vinster av ett enhetligt EU-regelverk

Den Brysselbaserade tankesmedjan ECIPE (European Centre for International Political Economy) har publicerat en rapport⁵ som fokuserar på att EU:s medlemsländer har mycket olika regelverk när det gäller rätten att lagra data. De flesta länderna kräver att vissa typer av data måste lagras inom landets gränser. Några förbjuder helt att vissa dataflöden förs över landgränsen. Ofta riktar förbuden in sig på finansiella persondata och data som används av offentliga myndigheter.

Var för sig kan varje enskild avvikelse te sig harmlös, men den sammantagna effekten blir en mängd fragmenterade marknader som inte skapar förutsättningar för individer, myndigheter och företag att tillgodogöra sig den dynamik som skulle kunna uppstå om här fanns ett gemensamt regelverk grundat på fria gränsöverskridande dataflöden.

Med avancerad ekonometri och en allmän jämviktsmodell, har rapportens författare beräknat vilka dynamiska effekter som kan uppkomma om nationella regelverk ersätts av ett enhetligt EU-regelverk med fria dataflöden.

En sådan reform skulle medföra statiska och dynamiska effekter. De statiska effekterna skulle ge användare av dataflöden möjlighet att lagra till lägre kostnader. Dynamiska effekter uppstår när nya företag, nya jobb och nya produkter uppenbarar sig på marknaden.

Denna typ av beräkningar är nettokalkyler. Ersätter man nationella regelverk med ett enhetligt regelverk kan dynamiska effekter uppstå genom att de företag som är bäst på att bygga upp logistiksystem för att lagra data vinner marknadsandelar. Men sådan strukturomvandling medför även att ett antal företag inte klarar det nya konkurrenstrycket och tvingas lägga ner produktion och

⁴ Why big tech should fear Europe- to understand the future of Silicone Valley, cross the Atlantic. *The Economist*. 2019-03-19. <https://www.economist.com/leaders/2019/03/23/why-big-tech-should-fear-europe>

⁵ Bauer, Matthias; Ferracane, Martina F.; Lee-Makiyama, Hosuk; van der Mare, Erik. Unleashing Internal Data Flows in the EU: An Economic Assessment of Data Localisation Measures in the EU Member States. Ecipe Policy Brief. No 3, 2016

sysselsättning. För offentlig sektor i det berörda landet kan sådan nedgång resultera i lägre skatteintäkter. Beräkningar av potentiella dynamiska effekter behöver beakta såväl plus- som minusposter.

Rapportens slutsats är att om EU inför enhetligt ramverk kan detta öka EU:s BNP med 0,06 procent per år. I siffror motsvarar detta en årlig ökning på 8 miljarder euro.

I rapporten redovisas vilka effekter som gränsöverskridande frihet att lagra dataflöden skulle få på ett antal EU-medlemmars BNP. Tabell 6.1 visar dessa beräkningars resultat. Den största relativa vinsten skulle tillfalla Luxemburg, vilket härleds till den jämförelsevis stora roll som finanssektorn spelar i landets ekonomi.

Tabell 6.1 Potentiella vinster på årlig BNP vid avskaffande av regelverk som hindrar fri lagring av dataflöden.

Land	Approximerad potentiell BNP-vinst
Belgien	0,06–0,18%
Danmark	0,00–0,02%
Finland	0,01–0,06%
Tyskland	0,05–0,07%
Grekland	0,01–0,09%
Luxemburg	0,02–1,10%
Nederländerna	0,03–0,04%
Sverige	0,03–0,05%
Storbritannien	0,05–0,05%

Potentialen för tillväxt, företagande och sysselsättning 2015–2020

Inför arbetet med att utforma en digital inre marknad publicerade EU-kommissionen en rapport som sökte kvantifiera effekter på BNP, företagande och sysselsättning inom EU vid ett fritt nyttjande av molntjänster.⁶ Konkret fokuserar rapportens beräkningar på de möjliga dynamiska effekterna om en inre digital marknad bereder utrymme för att mer obehindrat investera i och begagna molntjänster. Rapportens kalkyler innefattar ett optimistiskt scenario, ett huvudscenario samt ett pessimistiskt. Beräkningarna avser perioden 2015–2020. I rapporten uppskattas att år 2020 kommer marknaden för molntjänster inom EU att uppgå till 44 miljarder euro. Tabellerna 6.2–6.4 återger resultaten.

Huvudscenariot i tabell 6.2 skulle betyda en årlig dynamisk effekt på 0,71 procent av EU:s BNP. Samtidigt betonas i rapporten att beräkningarna ger vid handen att en avsevärd del av de framräknade dynamiska effekterna utfaller först 2020 och således inte fördelas jämnt över den undersökta perioden. Det är något högre än det resultat som ECIPE-rapportens beräkningar kom fram till. Till en del torde skillnaden förklaras av att rapporterna mäter delvis olika saker och inte tillämpar identisk metodik. Resultaten ligger emellertid tillräckligt nära varandra för att förmedla en värdefull indikation på inom vilka härad sådana vinster kan hamna. I EU-rapportens huvudscenario skulle 1 595 000 nya arbetstillfällen skapas mellan 2008 och 2020. Det motsvarar 132 917 arbetstillfällen per år. Enligt analoga beräkningar skulle 302 889 fler företag startas fram till 2020.

⁶ Cattaneo, Gabriella; Bradshaw, David; Simcox, John; Lifonti, Rosanna. Uptake of Cloud in Europe: follow-up of IDC study on quantitative estimates of the demand for Cloud Computing in Europe and the likely barriers to take-up. Final Report, 2014. doi:10.2759/269859.

Tabell 6.2 Årliga dynamiska BNP-effekter inom EU 2015–2020.

Huvudscenario	Optimistiskt scenario	Pessimistiskt scenario
0,71%	1,09%	0,46%

Tabell 6.3 Dynamiska effekter på företagande, antal nya företag fram till 2020.

Huvudscenario	Optimistiskt scenario	Pessimistiskt scenario
302 889	773 029	96 011

Tabell 6.4 Dynamiska sysselsättningseffekter 2008–2020, antal nya arbetstillfällen.

Huvudscenario	Optimistiskt scenario	Pessimistiskt scenario
1 595 000	2 544 000	1 011 000

Potentialen för tillväxt och jobb inom EU 2019–2024

EU består idag av 28 medlemsländer med olika ekonomiska strukturer och tillväxttakter. Här finns nya tillväxtmarknader som Polen och Rumänien vilka haft många år med en årlig tillväxt av BNP som överstigit 3,5 procent. Samtidigt finns ekonomier som Sverige och Tyskland vars årliga tillväxt i real BNP på senare år legat i intervallet 1–2,5 procent. Vidare finns medlemsstater som Portugal, Finland och Grekland som drabbades hårt av internationella finanskrisen. Italien, en av EU:s största ekonomier, har länge plågats av låg tillväxt och svag produktivitetsutveckling. EU:s medlemsländer uppvisar dessutom stora skillnader när det gäller digital penetration och utvecklingsnivån på nationell digital infrastruktur.

Enligt statistik från EU:s statistikorgan, Eurostat, uppgick EU:s BNP 2017 till 15,3 biljoner euro (löpande priser, avrundat). Enligt Eurostat har EU-området haft en genomsnittlig årlig tillväxt i real BNP på 1,7 procent mellan 2007 och 2017.

Åren 2018–2020 prognostiseras EU:s årliga BNP-tillväxt pendla runt 1,5–1,7 procent. I takt med att den globala konjunkturen förefaller att gå in i en avmattningsfas, och denna avmattning har Eurozonen som epicentrum, blir det inte realistiskt att anta att åren 2020–2024 torde EU som helhet uppvisa lägre ökningstakter.^{7 8} Lägre tillväxt kan också förväntas leda till att några medlemsländer inte kommer att anse sig ha lika mycket resurser att investera i molntjänster.

I tabell 6.5 redovisas resultaten från egna beräkningar. Vi har inte haft möjlighet att bygga upp avancerade modeller. Våra beräkningar av effekter på BNP och sysselsättning använder resultat från ovan nämnda rapport som ledstjärna, och skall ses som indikationer på möjliga dynamiska effekter.

Eftersom 2017 är senaste år för vilket det finns tillgängliga BNP-data använder vi det som basår. Vi antar att EU:s genomsnittliga årliga genomsnittliga tillväxt blir 1,7 procent för åren 2017–2020 men 1,3 procent under åren 2021–2024. Med ledning av den tidigare nämnda studien antas att de årliga

⁷ Europeiska kommissionen. European Economic Forecast. Winter 2019 (Interim). https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/winter_2019_economic_forecast_-_overview_0.pdf

⁸ Eurostat. National accounts and GDP. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/National_accounts_and_GDP#Developments_in_GDP_in_the_EU:_growth_since_2013

dynamiska effekterna kan uppskattas till ett något lägre värde än 0,71 procent av BNP. Vi kalkylerar med 0,4 procent av BNP för vart och ett av åren 2019–2024.

Med dessa antaganden om årlig tillväxt skulle EU:s BNP år 2024 uppgå till 16,9 biljoner euro, dvs en ökning med 1,6 biljoner jämfört med 2017. Mellan 2018 och 2024 skulle BNP därmed öka med sammanlagt 10,4 procent. Adderar vi möjliga dynamiska effekter till följd av fria dataflöden skulle BNP 2024 vara 2,3 biljoner euro större än 2017. Den procentuella ökningstakten mellan 2018 och 2024 skulle uppgå till strax över 15 procent.

Tabell 6.5 Möjliga dynamiska BNP-effekter 2019–2024 om EU inför gemensam inre digital marknad.

År	BNP, miljarder euro vid ovan nämnda antagna tillväxttakter	BNP inkl. dynamisk effekt av fria dataflöden	Differens
2017	15 330		
2018	15 590		
2019	15 855	16 489	634
2020	16 124	16 768	644
2021	16 334	16 987	653
2022	16 546	17 207	661
2023	16 761	17 431	670
2024	16 979	17 658	679
Ackumulerat			3 941

Att mäta eventuella sysselsättningseffekter är också förenat med allehanda metodproblem. I likhet med vad som gällt för ovanstående kalkyler avseende BNP har vi inte haft möjlighet att använda några avancerade modeller.

Förra året hade EU:s 28 medlemsländer sammantaget 512 miljoner invånare, varav 65,3 procent i de yrkesaktiva åldrarna 20–64 år. Det betyder att i EU bodde 337 miljoner invånare i åldrarna 20–64 år. Av dessa var i genomsnitt 70 procent sysselsatta, det vill säga 235 miljoner.

De senaste åren har EU:s befolkning ökat med cirka 1 miljon invånare per år. På medellång och längre sikt prognostiseras EU:s totalbefolkning åldras och minska. Dessa effekter väntas börja inträffa efter 2020.

Vi antar här att åren 2018–2024 fortsätter EU:s befolkning att öka med en miljon invånare per år. Det medför att 2024 blir invånarantalet 518 miljoner. Antas samma relationstal som ovan skulle det leda till 338 miljoner i yrkesaktiva åldrar. Antar vi även 2024 en genomsnittlig sysselsättningsgrad på 70 procent innebär det 236,6 miljoner. Antalet sysselsatta i yrkesaktiva åldrar skulle således öka med en och en halv miljon.

EU-rapportens beräkningar kom fram till ca 132 917 nya arbetstillfällen per år. Det motsvarar ca 0,05 procent av totalt antal sysselsatta. I våra kalkyler skulle 0,05 procent av 236,6 miljoner innebära 118 300 ytterligare arbetstillfällen per år. För åren 2019–2024 skulle det sammanlagt innebära 591 500 nya jobb.

Så blir EU en digital spjutspets

Ny digital teknik och nya innovativa affärsmodeller innebär en enorm tillväxtpotential för Sverige och EU. Men digitalisering handlar inte bara om IT-och telekomföretag utan är en kraft för omvandling av samhället och utveckling av näringslivet i stort.

Det råder inga tvivel om att fria dataflöden både är en nödvändighet för dagens och morgondagens företag men samtidigt också inbegriper en oförutsägbart potential för EU:s företag och möjligheter till innovation och nya tjänster som kan skapa välbefinnande för EU:s medborgare. Samtidigt kommer strukturuomvandlingen till ett digitalt samhälle med ett antal målkonflikter. En är individens rättigheter och integritet, en annan är respekten för immaterialrätten, en tredje nationella säkerhetsintressen kopplat till ett digitalt samhälle.

I strukturuomvandlingen till ett digitalt samhälle skapas nya jobb samtidigt som andra troligen försvinner eller ändrar karaktär. Rapporten har räknat på den potential som ligger i arbeten som skulle kunna skapas med fria dataflöden i Europa. För de kommande fem åren rör det sig om närmare 600 000 nya arbetstillfällen. Det går inte idag att säga exakt var de nya jobben kommer att växa fram. Bland EU:s medlemsstater råder det idag olika förhållningssätt till digitalisering och det gör också att det finns en uppenbar osäkerhet hur effekterna i EU i stort kommer att bli.

I år kommer EU att få en ny kommission och ett nyvald parlament. Den 26 maj är det val till Europaparlamentet. Det är de nya beslutsfattarna i kommissionen, Europaparlamentet och i medlemsstaterna (ministerrådet) som har det viktiga uppdraget att utforma EU regelverk för fria dataflöden.

För att Europa ska bli en världsledande digital ekonomi bör fokus vara på:

- fria dataflöden så att tjänster, med respekt för immaterialrätten ska kunna utvecklas. Data-skyddslagar som är för restriktiva skapar handelsbarriärer, hindrar innovation och påverkar affärsmodeller.
- att EU, vid genomförande av en inre marknaden för digitala tjänster, adresserar målkonflikterna med integritet, respekt för immaterialrätten och nationell säkerhet samtidigt som vi skapar en effektiv och konkurrenskraftig marknad.
- att EU:s lagstiftning ska utgöras av ramlag, dvs ange mål och generella riktlinjer, men därutöver vara så flexibel och teknikneutral som möjligt för att maximera digitaliseringens tillväxt- och jobbskapande framtid.
- en utbyggd infrastruktur – både fiber och 5G- som möjliggör nya tjänster annars kommer EU ohjälpligt efter. Medel måste allokeras för stöd till att bygga och kontinuerligt uppgradera infrastrukturen.
- att EU främjar digital transformation inom myndigheter och företag.
- en teknikneutral AI-strategi där teknikutveckling ges mesta möjliga frihet. Annars riskerar Europa att förlora sitt vetenskapliga och kommersiella ledarskap.
- att EU verkar internationellt för att öppna upp för fri rörlighet för såväl data som tjänster genom internationella handelsavtal.
- att stödja och stimulera forskning och innovation inom ny teknik.

Framväxten av ny teknik

Sverige är mitt uppe i transformering till ett digitaliserat samhälle, och detta sker parallellt med att den globala ekonomin blir allt mer digital. Utbytet av information i digitala system är närmast exponentiell och kommer den närmaste femårsperioden att få stora konsekvenser för regioner och länder när det gäller tillväxt, produktivitet, effektivitet och sysselsättning.

Digitalisering kommer i framtiden att påverka företags affärsmodeller och värdekedjor, den kommer att förändra arbetsmarknaden och skapa nya produktionsmönster. Konkurrenskraft i den nya nätverksekonomin kommer i än högre utsträckning att handla om att skapa de mest innovativa samarbetena. Då är det en förutsättning att strukturerna tillåter och underlättar samarbete.

Denna rapport handlar om den utvecklingskraft som EU skulle kunna tillgodogöra sig om Europa fick enhetliga regelverk grundade på fria gränsöverskridande dataflöden.

Vi är Almega

Almega är Sveriges ledande organisation för tjänsteföretag och vår verksamhet finns i hela landet. Vi förhandlar om cirka 160 olika kollektivavtal varje avtalsperiod och hjälper tjänsteföretagare att skapa ett bra förhållande mellan arbetsgivare och anställda.

Almega hjälper till med alla personalfrågor, från anställning till uppsägning. Duktiga förhandlare och experter ger personlig och professionell rådgivning i förhandlingar, arbetsrätt, kollektivavtal, lönebildning, arbetsmiljö, jämställdhet, diskriminering, försäkringar och offentlig upphandling.

Vi driver också tillsammans med fackliga organisationer ett gemensamt arbete för att förbättra våra framtida kollektivavtal. Samtidigt jobbar vi hårt med att påverka beslutsfattare i allt från skattelagstiftning till företagens långsiktiga behov av kompetensförsörjning och upphandlingsfrågor.

Bli medlem – ett medlemskap du tjänar på.

Telefon: +4687626900
www.almega.se

almega

*Almegas förslag
på hur Europa
blir en världs-
ledande digital
ekonomi*

